GEMEENTE
Stadskanaal

OPINIEREND

Raadscommissie : 13 november 2023

Voorstelnummer : Z-22-097308/D/23/303802

Onderwerp : **Integraal Huisvestingsplan Onderwijs**

Stadskanaal, 13 november 2023

Bespreekpunten

Ter opiniëring de volgende onderwerpen te behandelen:

1. Realiseren van kindcentra;
2. Schoolbesturen bekostigen de bijdrage van BENG naar ENG of nul op de meter;
3. Renovatie als aanvraagbare voorziening;
4. Opstellen energiescans voor alle schoolgebouwen gezamenlijke verantwoordelijkheid;
5. Onderzoek circulair bouwen;
6. Starten met het opstellen van de businesscases voor de eerste fase van het IHP, conform de financiële uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het IHP;
7. Overige.

Aan de raad

Inleiding

Gemeente en schoolbesturen hebben beide hun eigen taken op het gebied van onderwijshuisvesting. De gemeente is verantwoordelijk voor de aanwezigheid van voldoende adequate onderwijscapaciteit en/of huisvesting. Dit betreffende nieuwbouw, uitbreiding, vernieuwbouw en gymzalen. Er was reeds een onderzoek opgestart naar de capaciteit en kwaliteit van binnensport (Nota toekomstperspectief bewegingsonderwijs en binnensport). Dit onderzoek staat in relatie tot het Integraal Huisvestingsplan (hierna te noemen IHP) en wordt in dezelfde raadsvergadering behandeld. De uitvoering van beide onderzoeken wordt gezamenlijk opgepakt.

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor onderhoud, aanpassing en exploitatie van schoolgebouwen. In het IHP is een gedeelde ambitie van gemeente en schoolbesturen opgenomen om tot uitvoering van maatregelen in de onderwijshuisvesting op korte, middellange en lange termijn te komen.

Kwalitatieve schoolgebouwen dragen bij aan het geven van goed onderwijs en zorgen voor een prettig leer- en werkklimaat. Ook wordt de leefbaarheid van de wijk positief beïnvloed en de verjonging van de wijk wordt in stand gehouden.

In onze gemeente zijn de onderwijsgebouwen gemiddeld ouder dan 40 jaar. De gebouwen zijn niet altijd geschikt voor het hedendaagse en toekomstig onderwijs en de leeftijd van de gebouwen heeft een negatief effect op de technische kwaliteit van de huisvesting.

In 2018 heeft ICSadviseurs een Masterplan Onderwijshuisvesting met dit doel. Het masterplan heeft echter nooit een formele status gekregen binnen de gemeente. Het plan heeft de afgelopen jaren wel gediend als leidraad en "gentlemen's agreement", het eerste project uit dat masterplan is inmiddels opgestart. Dat gaat om de nieuwbouw van De Maarsborg en De meester Neuteboomschool.

Het toenmalige masterplan is nu geactualiseerd en er is op basis daarvan een IHP opgesteld. Een IHP geeft een meerjarig beeld van de omvang, kwaliteit, planning en de te verwachten investeringen aangaande de schoolgebouwen in de gemeente.

Opiniërend
Op 2 oktober 2023 is via een presentatie de raadscommissie geïnformeerd (beeldvormend) over het IHP. Wij stellen u voor het IHP opiniërend voor te leggen aan de raadscommissie van 13 november a.s. om de meningen van de raad te peilen op de diverse onderdelen (oordeelvormend). Na de opiniërende behandeling in de raadscommissie zal het IHP ter besluitvorming worden aangeboden aan het college en de raad.

Op overeenstemmingsgericht overleg
ICSadviseurs heeft in samenwerking met de gemeente en de schoolbesturen het IHP opgesteld. Het IHP is met de schoolbesturen besproken in een op overeenstemmingsgericht overleg (OOGO) op 28 september 2023. Alle schoolbesturen hebben met het nu voorliggende plan ingestemd.

Het IHP is in nauwe samenwerking met alle schoolbesturen opgesteld. Zij onderschrijven dit rapport.

Beoogd effect
Dit plan biedt een routekaart waarlangs we kwalitatieve en betaalbare onderwijshuisvesting denken te realiseren, die van belang is voor de ontplooiing van de huidige en toekomstige leerlingen in onze gemeente.

Argumenten
Toelichting op methodiek kosten in relatie tot IHP
De stichtingskosten (investeringskosten) zijn gebaseerd op een aantal uitgangspunten die in de loop van de tijd kunnen wijzigen. Wanneer daadwerkelijk wordt overgegaan tot uitvoering van een project is een controle van de gehanteerde uitgangpunten op actualiteit een vereiste. In de stichtingskosten zijn de bijkomende bouwkosten verwerkt (bijvoorbeeld projectbegeleiding, advieswerkzaamheden, ontwerp, post onvoorzien, etc.).

Kosten, die niet worden meegenomen in de stichtingskosten zijn o.a. voorbereidingskosten (opstellen Programma van Eisen, aanbestedingskosten), afboeken boekwaarde, inzet tijdelijke huisvesting, sloopkosten, asbestsanering en verhuiskosten van de school.
Voor de eerste fase (2025-2028) is in het IHP rekening gehouden met nieuwbouw en/of renovatie van zeven scholen.

De in het IHP aangegeven investeringsbedragen zijn indicatief, gebaseerd op generieke kostenkengetallen. Voor ieder project oftewel businesscase wordt gestart met de planvoorbereiding en een investeringsanalyse. Hierin zullen we de in het IHP voorgestelde maatregelen onderzoeken en de projectkaders vastleggen.

Opiniërende vragen
Onderstaand leggen wij u een aantal vragen voor met het verzoek daarover een standpunt in te nemen.

Realiseren van kindcentra
De gemeente Stadskanaal biedt aan de onderwijsorganisaties en aan de kinderen een doorgaande leerlijn van 0 tot 12 jaar. Nauwe samenwerking tussen onderwijs en opvang is dan ook een voorwaarde voor succes. Hierbij kan gedacht worden aan scholen vanuit diverse denominaties. De haalbaarheid en meerwaarde van het realiseren van kindcentra kan afhankelijk zijn van de situatie en de beste oplossing kan dan ook een multifunctionele accommodatie (MFA) zijn. Dit dient voor ieder project in een businesscase onderzocht te worden.

Noot: Kindcentra worden gedefinieerd als locaties waar school en kinderopvang onder één dak samenwerken. Een MFA wordt gedefinieerd als een kindcentrum mét aanvullende funcites, zoals een wijkfunctie of sportvoorziening.

Vraag: Kunt u zich vinden in het voorstel dat bij het opstellen van een businesscase wordt uitgegaan van kindcentra?

Schoolbesturen bekostigen de bijdrage van Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG) naar Energie Neutraal gebouw (ENG) of nul op de meter (NOM).

Sinds 2020 dient alle nieuwbouw van overheidsgebouwen (inclusief scholen) in Nederland een Bijna Energie Neutraal Gebouw oftewel BENG te zijn. BENG specificeert eisen voor de maximale energiebehoefte, het maximale fossiele energiegebruik en een minimaal aandeel hernieuwbaar op te wekken energie.
De doelstelling van de gemeente Stadskanaal is om 100% energie neutraliteit in 2050 te realiseren. Innovatie speelt hierbij een rol en er wordt actief verbinding gezocht met het onderwijs en de wetenschap. De schoolbesturen dragen bij aan het behalen van aanvullende duurzaamheidsambities om van BENG naar ENG of NOM (net zoveel energie gebruiken als er duurzaam wordt opgewekt) te komen.

Vraag: Onderschrijft u de bestaande beleidskeuze dat het schoolbestuur deze bijdrage moet bekostigen?

Renovatie als aanvraagbare voorziening
In de huidige wetgeving is renovatie geen gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het ministerie van OCW bereidt een wetswijziging voor op het gebied van onderwijshuisvesting, dat als doel heeft de verantwoordelijkheidsverhouding tussen de gemeenten en schoolbesturen te verhelderen en de samenwerking te verbeteren. De PO-raad, VO-raad en VNG adviseren om renovatie, als voorziening in de verordening op te nemen. Renovatie zorgt voor een levensduurverlenging van schoolgebouwen waardoor gemeenten minder snel genoodzaakt zijn om te zorgen voor vervangende nieuwbouw. Renovatie is alleen wenselijk, indien we ENG of "nul op de meter" kunnen realiseren. De gemeente Stadskanaal heeft renovatie niet als voorziening opgenomen in de Verordening huisvesting Onderwijs gemeente Stadskanaal. Mocht renovatie wel als voorziening worden opgenomen in de Verordening, dan zal de gemeente deze kosten dragen.

Vraag: Kunt u zich vinden in het voorstel dat bij het opstellen van een businesscase ook de optie renovatie wordt onderzocht?

Opstellen energiescans voor alle schoolgebouwen gezamenlijke verantwoordelijkheid
Het uitvoeren van energiescans voor alle bestaande gebouwen is een voorwaarde om inzicht te krijgen in de werkelijke energieprestaties en de mogelijke energiebesparende/duurzame maatregelen. Met behulp van de energiescans wordt tevens inzichtelijk gemaakt welke maatregelen zich binnen 15 jaar terugverdienen in de exploitatie (inclusief effect op de onderhoudskosten);

Vraag: Ondersteunt u de gedachtegang dat het opstellen van een energiescans een gezamenlijke verantwoordelijkheid is?

Onderzoek circulair bouwen
Een belangrijkere, ontwikkeling in de (scholen)bouw is circulariteit. Met dit principe worden gebouwen ontworpen waarin niet langer alles gestort en verlijmd wordt, maar dat er rekening wordt gehouden met de losmaakbaarheid van bouwmaterialen én hoe deze aan het einde van de levensduur van het gebouw opnieuw gebruikt kunnen worden. Ook is met dit concept het voor gemeenten mogelijk om te rekenen met een restwaarde als een gebouw circulair is ontworpen. Zo blijft een deel van het gebouw op de balans staan, in plaats van dat deze volledig naar € 0 wordt afgeschreven. Op dit moment is het rekenen met een circulaire restwaarde nog pionieren en ontdekken tussen gemeenten, accountants en producenten. De gemeente Stadskanaal wil de komende jaren onderzoek doen naar de (financiële) mogelijkheden van circulair bouwen en dit waar mogelijk al toepassen op de scholenbouw.

Vraag: Kunt u zich vinden in het voorstel dat bij het opstellen van een businesscase ook de (financiële) mogelijkheden van- circulair bouwen wordt onderzocht?

Starten met het opstellen van de businesscases voor de eerste fase van het IHP, conform de financiële uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het IHP?
In het IHP wordt het mogelijk (wettelijk) verplicht voor een gemeente om met een financieel commitment voor het uitvoeringsplan van de eerste vier jaar te komen. Deze wettelijke verplichting is er nu nog niet. Hierop vooruitlopend wordt de raad gevraagd om dit al vast van toepassing te verklaren op de eerste fase van het IHP.

Vraag: Kan het college starten met het opstellen van de businesscases voor de eerste fase van het IHP, conform de financiële uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het IHP?

Overige
Mogelijk zijn voor uw raad andere zaken relevant.

Vraag: Zijn er nog andere zaken die u het college wilt meegeven betreffende de inhoud van het IHP?

Aanpak/uitvoering/voortgang
De inhoud van het IHP is met zorg samengesteld door de schoolbesturen en gemeente. ICSadviseurs heeft het proces begeleid en heeft de informatie samengebracht in een gefaseerde aanpak.

Uitwerking per project.
De opgaven in de eerste fase zijn verschillend van aard en zullen dan ook als afzonderlijke projecten nader worden uitgewerkt. Deze uitwerking, waarin nadere verkenning van de opgave en haalbaarheid in beeld worden gebracht, moet leiden tot een door alle betrokken partijen gedragen projectplan dat ter besluitvorming kan worden voorgelegd.

Communicatie
De gemeente draagt zorg voor algemene communicatie rond dit IHP. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de communicatie met medewerkers en ouders van de scholen.

Juridische consequenties
Dit voorstel heeft geen juridische consequenties.

Kosten, baten, dekking en subsidies
De inhoud van dit IHP vormt de basis voor maatregelen in onderwijshuisvesting. Zoals reeds is aangegeven wordt er per genoemde voorziening een businesscase uitgewerkt, waarin ook de financiële component nauwkeuriger ingeschat wordt.
Met het vaststellen van dit IHP creëert u het kader van waaruit we werken. De uitwerking van de onderdelen van het IHP en de financiering ervan worden separaat ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Standpunt Participatieraad, commissies en/of OR
Niet van toepassing.

Bijlagen
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024 - 2040

Burgemeester en wethouders

de heer G.A. van der Zanden
secretaris

de heer K. Sloots
burgemeester

WB/